

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR MALÍŘSTVÍ 2

PAINTING STUDIO 2

3 T/40/2021-389 – „Všichni jsme se shodli, že uděláme ten první domek“

3 T/40/2021-389 – „Everyone agreed to rob the first house“

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTORKA PRÁCE

AUTHOR

Karolína Kulhavá

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. MgA. Luděk Rathouský

BRNO 2022

OBSAH DOKUMENTACE:

TEXTOVÁ ČÁST	s. 4–7
OBRAZOVÁ ČÁST	s. 8–16

TEXTOVÁ ČÁST

ABSTRAKT

Obsah bakalářské práce se zaměřuje na zpracování trestného činu číslo 3 T/40/2021–389. Jmenovitě jde o přečin z krádeže, porušování domovní svobody, poškození cizí věci a nedovolené ozbrojování, ve kterém figuruji jakožto poškozená. Malířské zpracování tohoto tématu, respektive osobní zkušenosti, pro mě přirozeně vyvstalo na základě mé předchozí práce, oblastí zájmu v tvorbě a snahy o jejich rozvoj. Série obrazů, jež jsem vytvořila, vyobrazuje námět z pozice pozorovatele prostředí po spáchání trestného činu. Obrazy nezachycují nic navíc než samotné artefakty, které se rozličným způsobem staly klíčovými pro vyšetřování tohoto trestného činu. Použitá technika malby je olejová barva na plátně různých rozměrů.

True Crime

Řadu prvků pro tuto práci přebírám z reportáže, která se objevuje především jako útvar publicistického stylu. Díky zvolenému tématu spadá moje práce v rámci širší kategorie reportáže pod označení „True Crime“. True Crime je například literární, televizní, rozhlasový žánr založený na důkladném popisu či rekonstrukci skutečného kriminálního činu. Častokrát se jedná o témata temná a znepokojující, jako jsou sériové či masové vraždy, loupeže, únosy atd. Tento formát se v poslední době těší rychle vzrůstající oblibě v mainstreamové kultuře. Byť se dá historie žánru vystopovat daleko do minulosti, samotný pojem True Crime je používán pouze v řádu nižších desítek let. Své popularity dosáhl ve spojitosti s poloamatérskou či investigativní rozhlasovou a podcastovou tvorbou a diskutovaným fenoménem se stal okolo roku 2015. Za zmínku stojí například investigativně založený *Serial* (2014) nebo volněji, konverzačně laděný *My Favorite Murder* (2016). Z Českého prostředí navazuje na zahraniční podcastovou tvorbu například *Matematika zločinu* (2018) nebo *Opravdové zločiny* (2020). Na popularitu podcastové (rozhlasové) tvorby za nedlouho navázala ta televizní, například dokumentární seriál z let 2015–2018 *Making a Murderer* a řada dalších.

Metoda

Metodou práce je malba artefaktů stavěných na základě skutečnosti či dokumentů získaných díky přímé účasti, studiem či pozorováním. Vycházím jednak z osobních zkušeností, fotografií, skic vytvořených bezprostředně na místě činu. Taktéž z oficiálního soudního spisu, do něhož jsem byla několikrát nahlížet v budově Okresního soudu Břeclav. Tento spis obsahuje dvě části, ze kterých jsem čerpala. Textovou (výpovědi svědků, poškozených, obžalovaných) a obrazovou (policejní fotografie z míst činu, fotografie obžalovaných, záznamy z kamer).

Po stopách zločinu

Od počátku je pro moji tvorbu zásadní vztah k okolí, ve kterém žiji. Vycházím z osobností, prostředí a prožitků v mém okolí. Při mé bakalářské práci je tomu stejně tak. Hlavním místem činu, na který se zaměřuji, je rodinný dům, ve kterém jsem vyrůstala a v době tohoto trestního činu pobývala. Den, kdy došlo k vykradení, nám byl vstup do domu umožněn po výslechu a zajištění místa policíí. V následujících hodinách jsme měli doložit seznam s výčtem odcizeného movitého majetku. Tento krok byl těžší, než se může na první pohled zdát. Zloděj bral vše, co mu přišlo pod ruce. Knihy, oblečení, nářadí, šperky, hotovost, elektroniku, hrníčky, zbraně atd. Věci, které neunesl, alespoň

přemístil či poškodil. Spousta odcizených věcí nebyla obvyklým cílem zlodějů. V tiskárně chyběl toner, v lampách žárovky, v oknech sítky proti hmyzu, v lednici potraviny. Zato řada hodnotných věcí zůstala na svém místě bez dotčení. Zdálo se, že jde spíš o zločin z nenávisť sloužící k zastrašení než o samotné vykradení. Následující týdný jsme žili s policejní ochranou.

Jako bych byla ve snu, nepřítomně jsem procházela a ohledávala místnosti. Místo štípnutí jsem vše důkladně fotila. V tu chvíli jsem věřila fotografiím více než vlastním očím. Po pár hodinách jsem si vyčerpaně sedla na zem a kochala se naprostou náhodností a nesmyslností přítomných i nepřítomných věcí. V nich jsem se snažila najít řád, úmysl, důvod. Rozpoznat viníka na základě toho, co po sobě zanechal. Začala jsem si skicovat. Vše mi připadalo čím dál víc komické. Prázdňá skříň, spadlá kytky, vymáčknutý krém, rozházené kondomy, mokrá podlaha, rozřezaný batoh, chybějící spodní prádlo, vyškubané listy knih, vypité pivo. Skici a fotografie, které vznikly v těchto chvílích, využívám jako výchozí materiál ve své práci.

Ze soudních spisů jsem pak čerpala pro jejich faktickou správnost. Například informace ohledně místa nalezení otisků prstů, bot, pneumatik atd. Zaslouhou těchto informací a výpovědí poškozených, pachatelů a svědků jsem se dozvěděla kontexty, které mi před tím nebyly známé. Posléze jsem mohla nabyté informace promítnout do obrazů. Díky rozsahu případu a možnosti nahlížení do spisů pouze v omezeném čase jsem si většinu listů tohoto spisu se souhlasem dohlížejících pracovníků soudu vyfotila. Taktéž jsem si ofotila policejní fotografie, sloužící primárně k praktickým důvodům dokázání trestného činu a jeho zdokumentování. Zde mě zaujala forma některých z nich, která vznikla jako vedlejší produkt. Fotografie podlahy, stínu kytky, cesty, brány, nože. Formální předpoklady vybraných fotografií dál rozvíjím ve svých malbách.

Místo bakalářské práce v celku mé dosavadní tvorby a uvažování

Pro tuto práci jsem se rozhodla především díky návaznosti na můj dlouhodobý okruh zájmů při tvorbě. To jak po formální, ale i obsahové stránce. Po dobu svého studia jsem se dostala od prvotní fascinace znepokojivými příběhy a jejich vyprávění blíže k tomu, jak se udály. Začala jsem přemýšlet o tom, co pro mě znamenají a jak je rozebírat. Usiluji o nalezení důvodů, proč je toto téma pro mě zásadní natolik, že neustále umělecky přemýšlím v širších návaznostech na něj, a to i při změně média výpovědi. (Např. performance „Bábovka“, kdy jsem pekla bábovky u desítky neznámých lidí po oslovení na sociálních internetových platformách. V těchto situacích jsem se sama ocitla v roli „pasivně agresivního“ narušitele životního prostoru oslovených.)

Sama hledám neustále odpovědi na pojmy a otázky objevující se v každodenním životě. Co znamená identita, intimita, domov, důvěra, ovlivnění, narušení, vzpomínky, skutečnost? Jaké role hrají v mém životě? Všechny tyto pojmy jsou pro mě trvale důležité, avšak jejich význam plně nechápu. Snažím si je definovat, najít význam, hranice a porozumění v návaznosti na svůj život. Jako kdybych neustále tápala a nebyla si jistá svým vnímáním reality. Tendence sklouznout k černobílému vidění je totiž jednodušší, než se zdá. Snažím se poznat svůj vlastní svět, chápat ho a vyznat se v něm.

V obrazech se mi dlouhodobě vedle hlavního figurálního vyobrazení vyskytovalo množství jednoduchých, primárních motivů z osobního hlediska důležitých, působících v popředí mých vzpomínek. Na první pohled maličkovitě nesouvisejících s událostmi, díky kterým vkládám do obrazů a příběhů osobní rovinu. Při této práci jsem z těchto, do této doby okrajových motivů, chtěla učinit hlavní náplň mé malby a opustit od figury, která vždy obstarávala nosnou roli v mé dosavadní tvorbě. Toto opuštění figurativního vyprávění mi přišlo nutné pro rozvoj a posun mého malířského vyjádření. Figura a portrét pro mě znamená zkoumání samotné identity a jejího vztahu k okolí. Snaze letmému ztělesnění části osobnosti na základě domněnek a vzpomínek jsem vždy vystavovala veškeré portrétované subjekty. Při této práci začínám stejným pohledem zobrazovat mimo subjektů i objekty. Objekty se pro mě staly lákavými především po přímé konfrontaci s místem

činu po spáchaném zločinu. Tato konfrontace ve mně vyvolala silné hnutí myslí. Díky vědění, že se v prostoru, který jsem považovala za bezpečný, pohyboval pachatel, jsem nemohla v noci spát. Zarazila mě komplexní emoce vyvolána pohledem na samotné místo. Přítomné i nepřítomné věci tvořily zátiší plné dojetí.

Při tvorbě obrazů ze série tvořící bakalářskou práci jsem se snažila více vědomě zaměřit na základní aspekty malby, na barevnost, kompozici, světlo či malířské gesto. Účelně směřovat energii do tvorby tímto směrem. Klasické malířské otázky pro mě byly v minulosti spíše přirozeným automatismem a nechápala jsem je jako samostatný stěžejný obsah mých maleb, nad kterým bych měla přemýšlet. Věci se nějak staly, nějak fungovaly. Změnu v chápání jsem uznala za nutnou po uvědomění si, že v malbě začínám uplatňovat totožné osvědčené principy, které se mi staly určujícími a limitujícími. Z jejich překročení jsem byla rozpačitá až úzkostlivá.

Ve staze vymanit se ze svých dosavadních vzorců jsem při zpracování tématu postupovala více vědomě. Opustila jsem figurální zobrazení, jednoduché pozadí. Upřednostnila jsem techniku olejomalby a ta díky svým vlastnostem pozměnila způsob mého malířského vyjádření. Pro olejovou barvu jsem se rozhodla proto, že nemám toto médium blíže odzkoušené. Zdá se mi, že lépe pracuje s lazurami, pastami a vrstvami barev než barvy akrylové, na které jsem byla doposud zvyklá. Olejomalba v mém pojetí vyžaduje větší koncentrovanost, klid, uvědomění si procesu malby. Také hlubší zamyšlení nad obrazem.

Cíle, záměr a formální řešení

Cílem práce je instalace ucelené série obrazů zachycující náměty týkající se trestného činu zmiňovaného výše. Formálně se jedná o olejomalbu na plátnech různých rozměrů. Rozměry jsem volila tak, aby vyhovovaly konkrétním námětům. Velikost se odvíjí od osobní důležitosti jednotlivých vyobrazení. Práce by měla být schopná mluvit bez mé osobní přítomnosti jakožto autorky. Stejně tak by měla být schopná vyobrazenou skutečnost popsat, zrekonstruovat a diváka o události informovat. Díky jednotlivým atributům skutečnosti propojit a vytvořit celek tragikomického příběhu. Práce je prostorem promítání vlastních názorů a postojů k určitým situacím. Zároveň reflektuje skutečnosti, se kterými se takto snažím vyrovnat. Osobně důležité shledávám obeznámení s náměty vyobrazení, jejich příběhy, pozadím a hlubším kontextem. Na vnímání kvality malby by však detaily trestného činu neměly mít vliv.

Tvorba obrazů a skic, které jim předcházely, se jistým způsobem staly mojí „expoziční terapií“. Situacím, které ve mně vyvolávaly strach, jsem se opakovaně prostřednictvím obrazů a myšlenkových pochodů při jejich tvorbě vystavovala, až začaly postrádat na vážnosti. Tato osobní terapie (až zpověď) by však neměla být jediným cílem mé tvorby. Série by měla být schopná obsáhnout událost v její tragikomičnosti a předat diváku tento vjem. V ideálním případě vystihnout pozoruhodný neklid vyobrazených objektů, jenž jsem cítila bezprostředně na místě činu. Vyvolat u diváka osobní asociace. Nechci pachatele bezmyšlenkovitě odsuzovat, spíše vyvolat otázku toho kdo je viníkem a proč. Případný sociální přesah je žádaný. Obrazy se stávají stopami činu, nesoucí vícenásobný narativ. Snažím se nabídnout prostor pro odlehčení a nalezení vtípu tam, kde není standartně očekávaný.

Reference z oblasti současného umění

Inspiraci nacházím v dílech osobností z řad výtvarných umělců, ale i mimo ni. Ve své tvorbě vnímám a reflektuji řadu tendencí současné malby. Například bych ráda zmínila řadu umělců z hnutí Bad Painting, kde vnímám paralelu se svou tvorbou jak po formální stránce, tak i v prolínání směsice uměleckohistorických a neuměleckých zdrojů či svým fantaskním a neuctivým obsahem, stejně tak jako ve formě projevu. Jako osobnost bych jmenovala například umělce Neila Jenney, u kterého nacházím mezi jednotlivými objekty na obrazech narativní pravdu. Věci souvisí s dalšími věcmi. Obrazy jsou jednoduché, zato výstižně realistické. Taktéž se u jeho práce ztotožňuji s pokusem

o nadsázku, vtip. Paralelu nacházím v tvorbě Joan Brown, jejíž práce se vyznačuje autobiografickým prvkem vycházejícím z osobních zkušeností. Podobně inspirativní jsou pro mě práce představitelů hnutí Nové Lipské/ Drážďanské školy, například Matthiase Weischera či Christiana Macketanze.

Prací se znepokojivým zkoumáním historie a paměti bych se ráda vřadila do kontextu k malířům, jako je Luc Tuymans, ke kterému bych se stejně tak ráda přiblížila po formální stránce. Jeho obrazy pro mě znamenají vyváženost mezi vyprázdňeností obrazu, jednoduchostí a silným obsahem, který je takto jednoduše až nudně podán. Michael Armitage, jehož tvorba je tvořena z řady historických, regionálních či popkulturních zdrojů, mně taktéž přijde inspirativní.

Sociální tematikou a tvorbou založenou na zpracování a transformaci osobních prožitků cítím blízkost k tvorbě Daniely Baráčkové, jejíž častokrát multimediální vyprávění nabývá vedle osobní výpovědi podobu lidské angažovanosti v konkrétní tématech.

Závěr

Konkrétní téma, zpracování trestného činu čísla: 3 T/40/2021–389 dokončením instalace považuji za uzavřené. Zaměřením své práce jsem téma obsáhla a nemám potřebu se k němu dále vracet. Dokázala bych si však představit pracovat s tímto či obdobným tématem v jiných konotacích. Například zaměřit se více na právní stránku případu, který jsem se z této práce snažila vědomě vynechat. Použití jiných médií, než malba se mi taktéž zamlouvá jako lákavé východisko uchopení tématu novým směrem.

Tvorbou bych se v budoucnu chtěla přiblížit termínu „Reportážní malba“, jakožto médium výpovědi. Na tento pojem bych se chtěla zaměřit, hlouběji jej vymezovat a pracovat s ním v budoucnu. Dále mám v plánu se zamýšlet nad obrazem více po formální stránce. Zaměřit se na základní aspekty malby a rozvíjet svůj malířský projev.

Nejnáročnější v současné tvorbě se mně jeví ucelenost série maleb, a to i navzdory mé předešlé práci obdobným způsobem. Nad uceleností série samotné jsem doposud při žádné tvorbě nepřemýšlela. V minulosti jsem nevědomky pro formální sjednocenost používala opakující se vyobrazení, kterému bych se chtěla při své současné tvorbě vyvarovat. Figury, častokrát stavěné do trojúhelníkových kompozic jsem doplňovala jednoduchým pozadím s řadou primitivních motivů. Obrazy se častokrát vyznačovali propracovaností hlavního námětu, čistými barvami a výraznými obrysy.

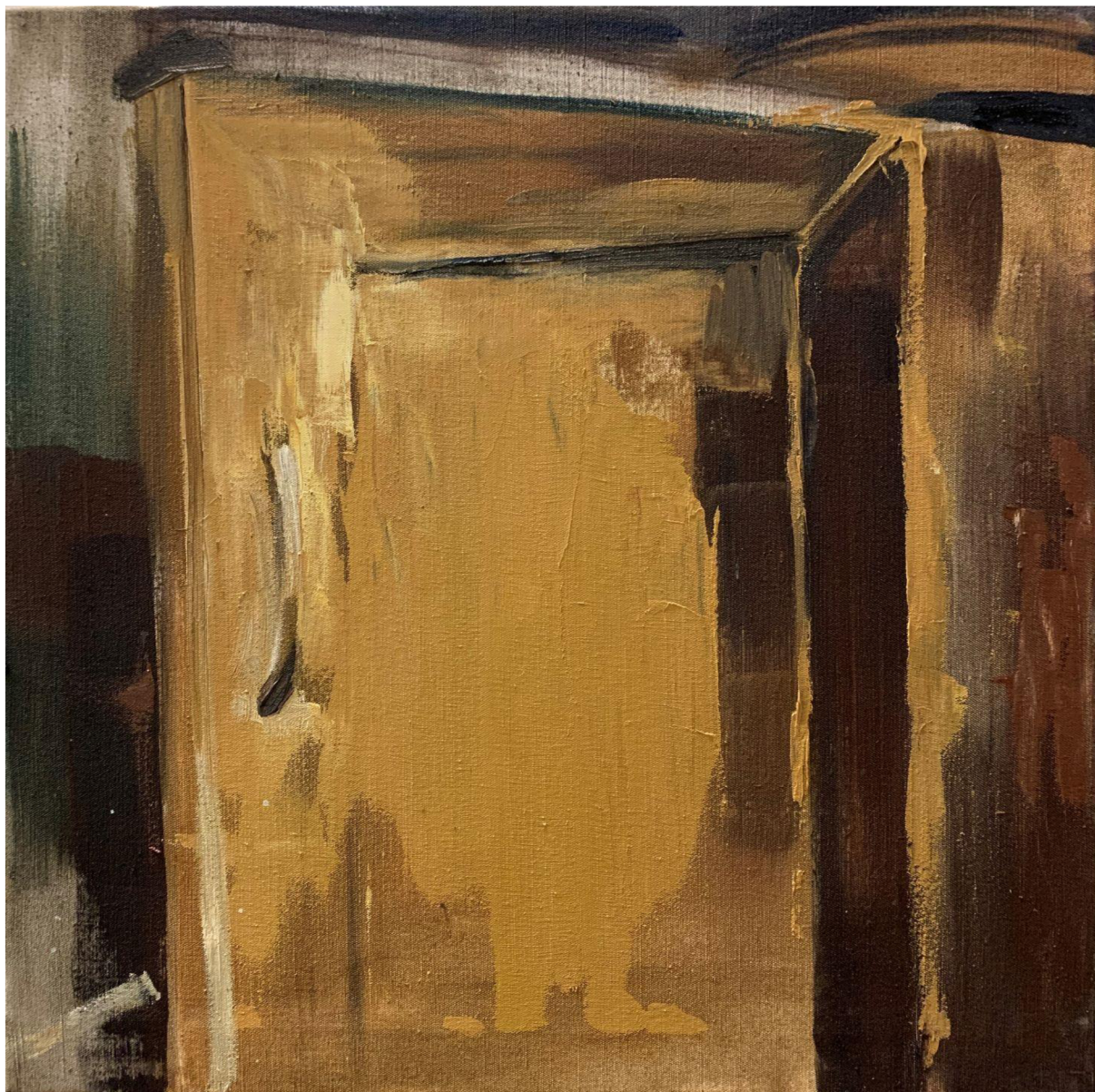
OBRAZOVÁ ČÁST

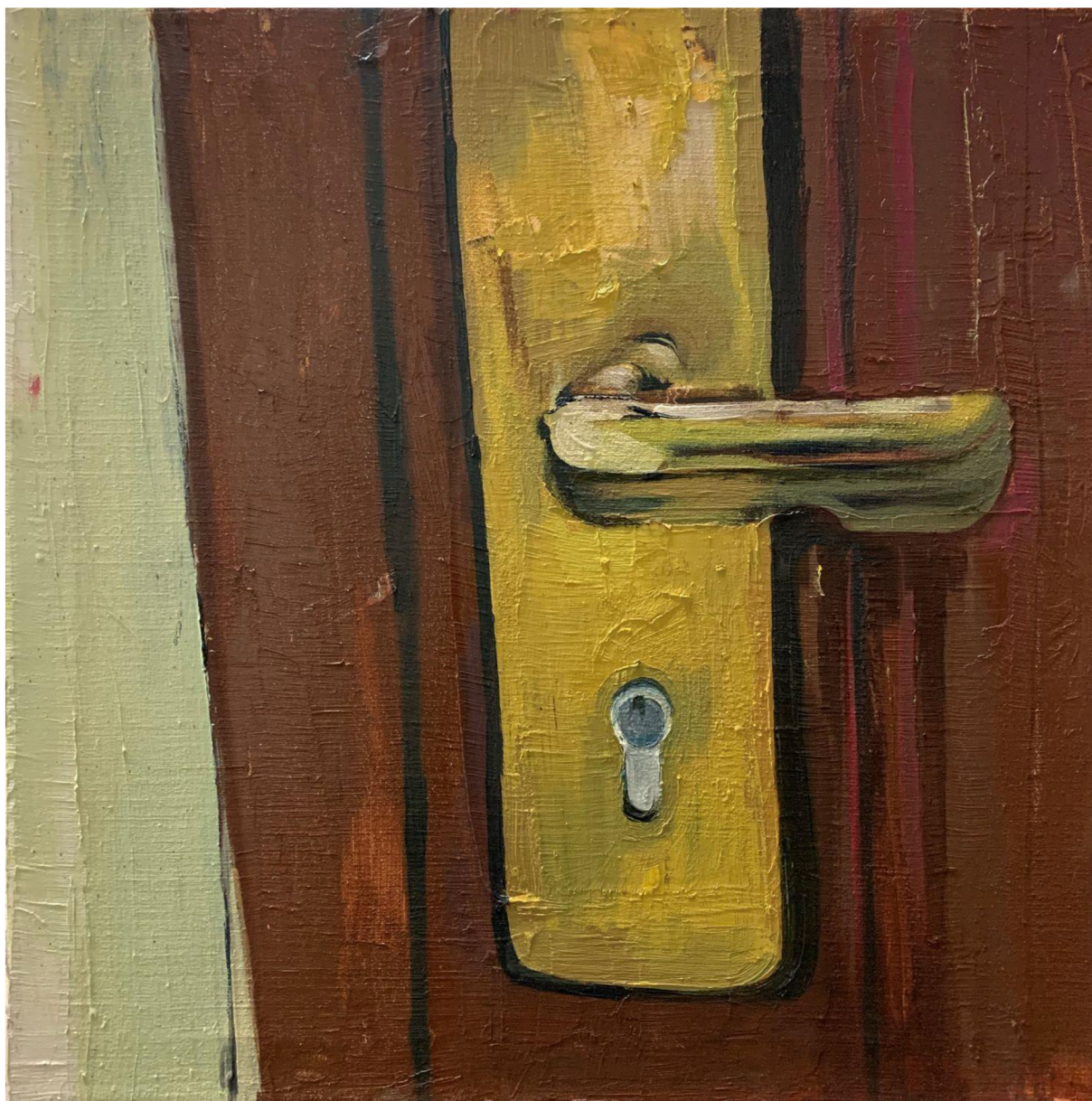
Prázdňá skřňň 1, malba olejovou barvou na plátně, 110 x 180 cm, 2022

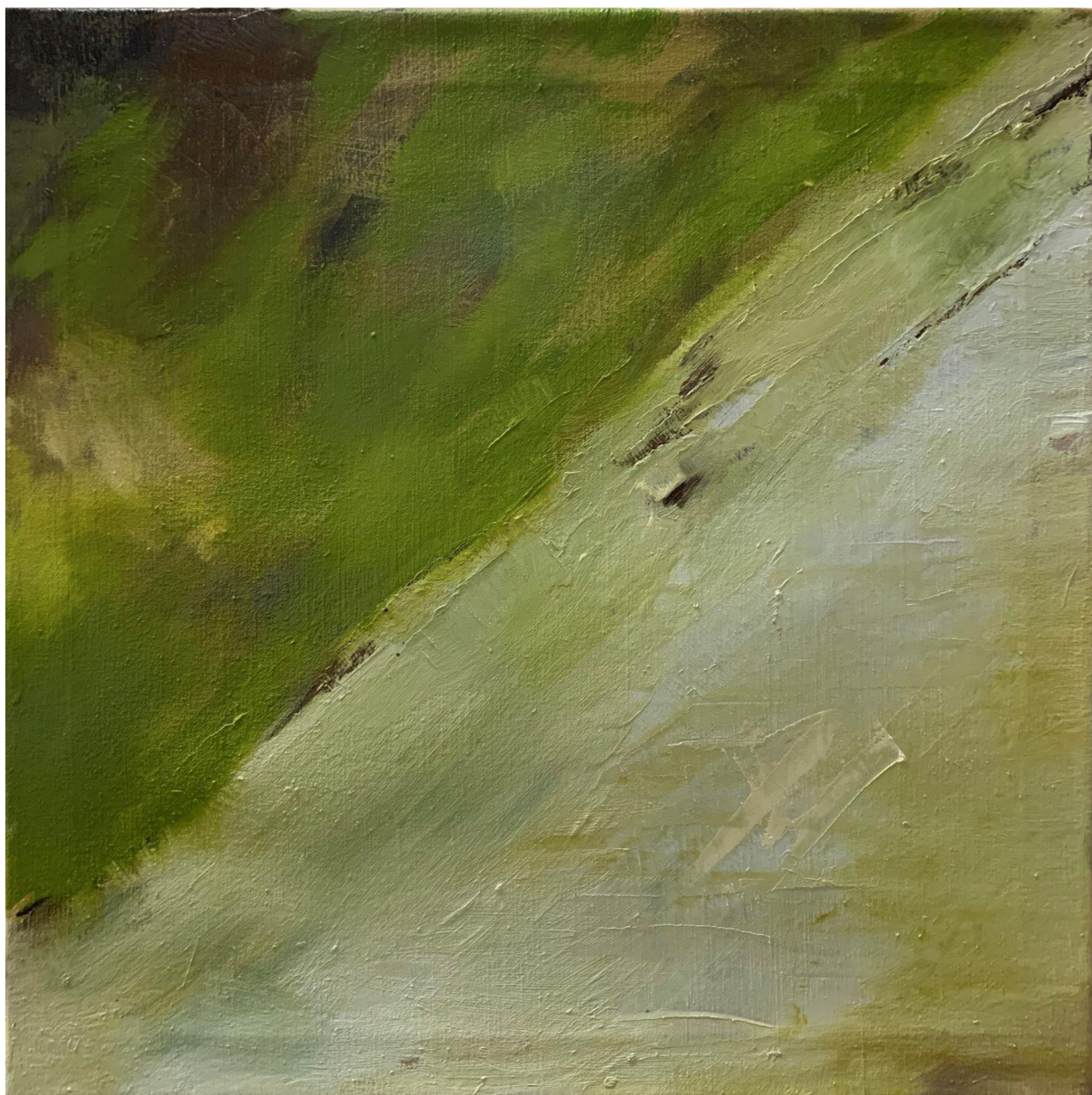
Prázdňá skříň 2, malba olejovou barvou na plátně, 110 x 180 cm, 2022

Dveře od skříně, malba olejovou barvou na plátně, 60 x 60 cm, 2022

Klika, malba olejovou barvou na plátně, 60 x 60 cm, 2022

Cesta, malba olejovou barvou na plátně, 60 x 60 cm, 2022

Reflexní bunda, malba olejovou barvou na plátně, 60 x 60 cm, 2022

Klíčový důkaz, malba olejovou barvou na plátně, 220 x 180 cm, 2022

V lese?, malba olejovou barvou na plátně, 40 x 60 cm, 2020

V řece?, malba olejovou barvou na plátně, 40 x 60 cm, 2020

Triko na obrubníku, malba olejovou barvou na plátně, 110 x 180 cm, 2022